

Radiomaken in het pre-satellietijdperk

Van 1 tot en met 30 oktober 1964 werden de Olympische Spelen in Tokio gehouden en werden er door de NRU, dat stond voor de Nederlandse Radio Unie, voor die tijd kosten noch moeite gespaard om de luisteraars in Nederland optimaal te informeren rond de wedstrijden die in het verre Azië werden gehouden. Men verzorgde de uitzendingen in samenwerking met de collega's van de BRT, de Belgische Radio en Televisie. Anno 2014, met de ontelbare te ontvangen radio- en televisiesignalen die tot ons komen via diverse bronnen, is het niet voor te stellen hoe radio in 1964 tot stand kwam. Laten we eens kijken hoe de verbindingen tussen Hilversum en Tokio werden gelegd.

Voorafgaande aan de uitzendingen werd er in september 1964 een bijeenkomst georganiseerd, waarbij aan de aanwezige journalisten werd uitgelegd hoe de uitzendingen zouden gaan plaats vinden.

Tevens werd een voorbeeld gegeven door een verbinding te maken vanuit de hoofdschakelkamer van de KRO met de verslaggevers, die al aanwezig waren in Tokio. In de studio in Hilversum hadden technici van de NRU, onder leiding van ir. P.A.L.Huydts, toenmalig hoofd technische dienst van de NRU, bijgestaan door ir. P.M.Snoek en W.C Kallen - respectievelijke chefs van de afdeling omroepproductie en omroeptechniek, een ingewikkelde centrale post opgebouwd. Van hieruit werden tijdens de Olympische Spelen in Tokio de radioreportages vanuit Tokio doorgezonden naar Kopenhagen, vanwaar ze verder werden getransporteerd naar de Scandinavische landen en de zender van Brussel-Vlaams.

Nadat de telefonische verbinding met de medewerker in Tokio had plaatsgevonden werd door het technische team in de KRO studio bekend gemaakt dat voor het gesprek gebruik werd gemaakt van 25.000 kilometer kabel, die gelegd waren tussen Tokio, Honolulu, San Francisco en Vancouver. Daarna splitsten de lijnen zich naar respectievelijk New York en Montreal, om vervolgens via onderzeekabel de Atlantische Oceaan te passeren. Daarna ging het signaal per kabel naar Londen. Vandaaruit werd het signaal overgedragen aan Brussel, waar het EBU (European Broadcasting Union) was gevestigd en het speciale omroepcentrum van de NRU in Hilversum.

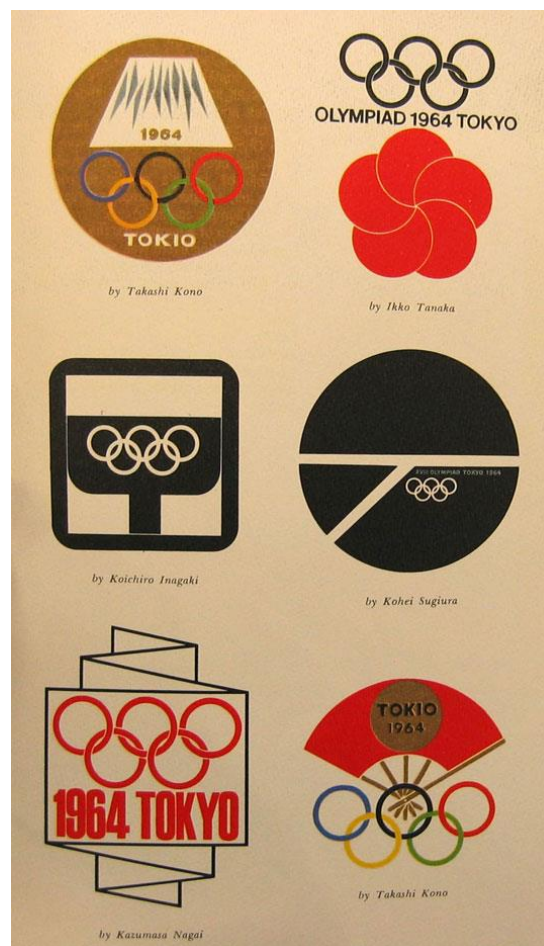
Het eerder gemelde gesprek was opgenomen op magneetband door de heer Keesom, destijds technisch studiochef van de KRO, en hij liet de opname nog eens aan de aanwezige journalisten horen om te bewijzen dat ook de opname glashelder was doorgekomen. Wat was er te horen? Allereerst de destijds bekende fluittoon, voorafgaande aan een magneetbandopname. Daarna was de stem te horen van Peter van Brakel in Tokio, die vertelde dat de NRU-apparatuur een week te laat per schip in Japan was gearriveerd, omdat de boot waarmee het instrumentarium was vervoerd grote vertraging had opgelopen ten gevolge van hevige tyfoons.

Daarna werd er een vraag gesteld vanuit Hilversum, door studiotenisch J.H. Gras, die aan een andere collega in Tokio - Cor Krijnen, de vraag stelde of hij al veel nut had gehad van de Japanse lessen, die hij een half jaar lang had gehad bij mevrouw Ouwehand-Kusonoki. Als antwoord gaf Cor Krijnen het volgende: "Om eerlijk te zijn loopt hier een hele schare Japanse studenten in de studio's en allen spreken uitstekend Engels. Maar ik vind het toch wel prettig dat ik, als ik de studio in Tokio verlaat, in het Japans de weg kan vragen naar bepaalde bezienswaardigheden."

Daarna voegde Cor Krijnen er aan toe dat het gesprek ook uitstekend in de studio in Japan doorkwam. Tenslotte volgde een stukje muziek met als doel te modulatielijn te testen. De heer W.A. van den Boogaard, hoofd van de afdeling onderhoud en metingen bij de NRU gaf vervolgens aan de aanwezigen een uiteenzetting van kruisgesprekken-tafels, waarmee het mogelijk was om niet alleen via twee vaste gespreks- en twee permanente muziklijnen op elke minuut van de dag met Tokio verbinding te hebben, maar bovendien alle verbindingen te leggen met de andere Hilversumse studio's als wel met het radiocentrum in Brussel en die in Kopenhagen.

In normale situatie stond er in de KRO-studio in 1964 maar één exemplaar van een dergelijke kruisgesprekken-tafel opgesteld. Maar ter gelegenheid van de speciale uitzendingen in de maand oktober van de Olympische Spelen was daar een tweede tafel, die normaal in de AVRO studio stond opgesteld, door de technische dienst van de NRU bijgeplaatst. Daarnaast had men de beschikking over zes lijnversterkers en zes bandopnameapparaten, waarmee alle gesprekken konden worden geregistreerd. Was er bijvoorbeeld een storing met de verbinding met Kopenhagen dan kon een dergelijk gesprek op een later moment alsnog worden doorgestuurd, komende vanaf een bandopnameapparaat.

Vervolgens was het woord aan Ir. Huydts, die vertelde dat de centrale post in de KRO studio's de gehele maand oktober dag en nacht bezet zou zijn door technici. Dit was namelijk een eis van de Japanners, wilde de NRU de beschikking krijgen over permanente

retourlijnen tussen Tokio en Hilversum. De kosten van het huren van de lijnen en de telefoongesprekken liepen op tot 75.000 gulden, een bedrag dat gezamenlijk vanuit Brussel en Hilversum werd betaald. De voor die tijd ingewikkelde schakeluitzendingen waren dat jaar al uitgeprobeerd tijdens de Europese roeikampioenschappen, die werden gehouden op de Bosbaan in Amsterdam, en tijdens de NATO conferentie, die in Den Haag plaatsvond.

De presentie gericht aan de journalisten werd door ir. Huydts beëindigd met de woorden: "En hiermee kan de goede oude radio een door velen aanbeden communicatiemiddel als de televisie met stukken verslaan wat actualiteit betreft."

Dit artikel kwam mede tot stand aan de hand van de archiefstukken die ir. Paul Snoek heeft nagelaten.

@ Hans Knot augustus 2014